

Betegség és temetés

Amint a legszebb és legillatosabb rózsának is vannak tüskéi, úgy az élet örök törvényei szerint a selmeci víg, derűs életnek is voltak szomorú napjai, mikor egyik–másik társ vagy kolléga komolyan megbetegedett, esetleg meg is halt.

A céhek társadalmában, ha a mester vagy egyik családtagja, a legény vagy az inas megbetegedett, ha szegény sorsú volt, a betegség tartamára a céhládából látták el költséggel azon reményben, hogy felgyógyulásakor a kiutalt összeget vissza fogja fizetni. De nemcsak segílyt kapott, hanem ápolták is. A beteg mestert mestertársai, vagy az ifjúmester ápolta. A beteg legényt, vagy inast a társai és, ha állapota válságosra fordult, két–két legény, vagy egy legény és egy inas felváltva virrasztott a beteg ágyánál.¹ Az 1598-ban kelt kassai csizmadia céh szabályzata még továbbment, előírván a mesternek, hogy a legényt és inast két héten át étellel–italal ingyen lássa el és csak azután segítendő a céhládából. Valamennyi céhlevél még azt is kívánja, hogy a beteg ápolói ne kerüljenek ki azon legények sorából, kik a beteg iránt ellenséges érzülettel volnának.

Ha a mester vagy hozzátartozói közül valaki meghalt, a céh gondoskodott az elhunytnak kellő tisztességgel való eltemetéséről. Az ifjú mesterrel eljáratták a céhtáblát és tudatták a mesterekkel a gyászos hírt.²

Az akadémikusoknak ifjú mesterük nem lévén, az ifjúsági kör fekete tábláján tudatják a halál bekövetkezését.

Már 1570-ben a selmeci cipész, csizmadia, kovács, tímár, pintér stb. céh szabályzata értelmében az ifjú mester, a legények ünnepi ruhába öltözve felváltva őrt álltak a halott körül.³ A céh minden tagjának, tehát a mestereknek, hozzátartozóinak, legényeinek kötelességük volt az elhunyt tagot végútjára elkísérni, továbbá kötelességük volt a közölt órában a gyászházban temetésre gyülekezni, s aki a temetésen nem jelent meg, vagy későn jött, bírságot fizetett.⁴

A koporsót a mesterek vitték a vállukon, vagy ha legény halt el, akkor legénytársai. A mesterhez hasonló ünnepek mellett történt a legény temetése is. Ha az inas halt el és szegény sorsú volt, a legények költségén temették el.⁵

Már 1570-ben a cipész céhnél a mester elhantolása után özvegyénél halotti tort tartottak.

A fenti kegyeletes szép céhszokások szintén átmentek az akadémikusok életébe, nevezetesen: a beteg kollega állandó és gondos ápolása és a beteg ágyánál való virrasztás. Az „*akademischer Kranken–Unterstützungs–Verein*” alakult ifjúsági segélyző egyesület a főiskola szűkölködő hallgatóit készpénzzel, betegség esetén ápolási és gyógyszerköltséggel segítette. Halál esetén a temetési költség közös viselése elmaradhatatlan kelléke a selmeci tradíciónak. A ravatal melletti, díszőrség, a barátok vállán nyugvó koporsó, az esti homályban végbemenő díszes, részvétteljes temetés, melyen nemcsak az egész ifjúság, hanem a tanári kar, a város apraja-nagyja részt vett: egy test, egy lélek szimbóluma. Az elhantolás után, a halott emlékének szentelt pár percig tartó végtisztesség befejezése ú. n. „*Salamanderreiben*”, mind oly magasztos tradíció, mely hála a baráti együttérzésnek, még máig is fennmaradt a főiskolán.

A századokon át, féltő gonddal ápolta baráti szeretet, összetartás, páratlan kollégiáltság ápolását a régi Burschok, az akadémiának 1871–72. évben befejezett általános magyarosítása által veszélyeztetve látták, de aggodalmuk indokolatlan volt, mert még az az öreg Bursch is, aki 1877. február 2-án a hivatalos „*Schacht*” megszűntetéskor panaszos énekbe foglalta:

„*Das Band ist zerschnitten,
Es war silbergrün...*” stb.

bizonyosságot tehetne róla, hogy a régi szellem a magyar akadémikusok szívében megmaradt és tovább él. A régiak szelleme tehát mai napig fennmaradt, de továbbra is fenn kell, hogy maradjon a főiskolán, ha mindjárt Sopronba menekülni kényszerült is.

Fölvetődhet talán e párhuzam nyomán az a gondolat, hogy a minden intézmény komikumát meglátó s kigúnyolásra hajlamos ifjúság e szokások meghonosításával talán a céhrendszer furcsaságait akarta kipellengérezni, mint ezt a steingrubeni nagyközségnél láttuk. Valószínűbbnek látszik azonban, hogy mint a bevezetőben említettük, inkább a céhek tekintélye vonzotta az ifjakat s nem utolsó sorban talán az is, hogy éppen ezek a szokások feleltek meg leginkább kedélyviláguknak is. A céhszokások primitív és közvetlen volta s az ifjúság kiforralatlansága, naiv romantikára hajló romlatlan lelke találtak itt egymásra.

Soha el nem felejthető, kedves emlékekben gazdag gondolatokban visszaszállva Selmecre az elmondottakból láthatjuk, hogy a selmeci polgárság saját ősrégi tradícióját látta gondosan és ápoltan fenntartva az akadémikusok társadalmi életében. Ez a tradíció forrasztott bennünket össze az ódon szép bányavárossal és annak kedves lakosaival, kik szeretettel elnézték ifjú könnyelműségünket, csínytevésünket. Fájó szívvel, de a viszontlátás reményében menekültünk szent helyünkről, mert ez a kedves város is „Judáspénz” fejében adatott oda az ellenségnek, de derülni fog még az ezeréves magyar föld ege és akkor majd újból felhangzik erőteljesebben és lelkesebben a régi Bursch-nóta:

*„Nach Schemnitz, nach Schemnitz
Ja, dort muss ich hin,
Es herrscht dort vor Allem
Ein fröhlicher Sinn.”*

1 Sch. Gy. id. mű: 1609. tímár céh l., 1560. szabó céh l., 1650. csizmadia céh l.

2 Sch. Gy. id. mű: 1602., 1609., 1735. tímár céh l.

3 Sch. Gy. 1570. cipész céh l.

4 S. J. id. mű: 1591. kovács céh l., Sch. Gy. 1570. cipész céh l., 1591. kovács céh l., 1650. csizmadia céh l., 1655. cipész c. l., 1676. pintér céh l., 1677. tímár céh l., 1729. szabó c. l.

5 Sch. Gy. 1560. szabó céh l.